

АЦИМСИ- Асоцијација центра за интердисциплинарне и мултидисциплинарне студије и истраживања

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовоо комисију 3. децембар 2015. године, Сенат Универзитета</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Проф. др Милка Ољача, професорка емерита, Педагогија, 2015. Година, Универзитет у Новом Саду, председник</p> <p>2. Проф. др Зорица Кубурић, редовна професорка, Социолошке науке, 2006. Година, Филозофски факултет у Новом Саду, члан</p> <p>3. Проф. др Драган Коковић, редовни професор у пензији, Социологија, 1992. Година, Филозофски факултет у Новом Саду, ментор</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Борис (Бранко) Лагиновић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 24.02.1984, Бања Лука, Република Српска/БиХ</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – магистарски студији и стечени стручни назив</p> <p>Универзитет у Бањој Луци, Филозофски Факултет, Журналистика – Дипломирани новинар (2007)</p> <p>Универзитет у Бањој Луци, Факултет политичких наука, Савремена социологија – Магистар социолошких наука (2011)</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија:</p> <p>(2012) Асоцијација центара за интердисциплинарне и мултидисциплинарне студије и истраживања (АЦИМСИ) – Центар за менаџмент у спорту</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>Универзитет у Бањој Луци, Факултет политичких наука, “Насиље у спорту као сегмент насиља у друштву”, Социологија спорта, 26.12.2011. године</p>
<p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Социологија спорта</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<p>Спорт као световна религија и ритуални образац понашања</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Спорт и религија на први поглед делују као две потпуно неповезиве ствари, а колико су заправо слични доказују сакрални објекти на многобројним изложбама, које паралелно приказују верске иконе и култне предмете из света спорта. У спорту појединци све више налазе свој оријентир који им одржава наду да нису оно што стварно јесу и да их због збијености у групи прожима посебно осећање слично религијском.

Природа спорта као драме, условљена је улогом коју спорт има у друштву. Спортски спектакл је савремена паганистичка свечаност којом се владајућим односима и вредностима даје судбинска димензија.

Класична и световна религија носе ореол озбиљности, коју надахњују и покрећу људе на најразличитије поступке. Обе религије су присутни обрасци нашег времена. Без обзира што има мишљења да је световна религија таутологија, да је више световна и мање религија, овај модел је хеуристички плодоносан за објашњење многих појава савременог друштва и културе.

Неупитна је чињеница да је спорт данас легитимно присвојио префикс световне религије, јер се наступање спортиста практично увек одвија уз присуство гледалаца. Они подржавају спортисте, као и њихов однос према такмичењу, што често има велики утицај на одвијање сусрета и коначни резултат. Паралелно, они већ устаљеним ритуалним обрасцима (навијањем) (не)свесно спортском догађају дају форму светог тренутка.

Спортски спектакл је савремена паганистичка свечаност којом се владајућим односима и вредностима даје судбинска димензија. Он не пружа могућност човеку да се на разуман начин односи према постојећем свету, већ га у потпуности интегрише у постојећи свет. Човек постаје играчка судбине, што значи основних процеса капиталистичке репродукције. У спорту је укинута дуализам стварности и идеала. У њему нема супротности између игре и живота: он представља живот у његовом егзистенцијалном и есенцијалном смислу.

Спорт је аутентични облик играња живота и као такав је његово глорификовање, којим треба створити религиозни однос према владајућим вредностима. У спорту се не рефлектује људско, већ је човек средство за обоготворење владајућих односа и вредности. Он је својеврсно ритуално исказивање покорности духу који влада светом и у том смислу највиша религиозна церемонија која има литургијски карактер. У њему доминира сакрална озбиљност.

У модерном друштву спорт није више само ствар заједнице и друштва. Он је постао бизнис који се може носити равноправно са свим другим друштвеним делатностима и поред свог слободног, добровољног, односно необавезног карактера представља домен делатности од великог интереса и значаја за модерно друштво, те стога не треба презати ни од административних мера, ни појединих ефикасних инструмената, да би се дало знатно преимућство развијању активног спортског масовног покрета.

Стадиони су места на којима долази до изражаја колективна снага идентитета. Кроз спорт и борбене дисциплине се увек најбоље неговао спартански дух и држање масе далеко од културе и књиге, било да је то био царски Рим, Спарта, викторијанска Енглеска, нацистичка Немачка или данас САД. Зато се од данашњег спортисте тражи да „гине и остави срце на терену“. Та ратничка реторика на данашњим стадионима, који одишу колективним заносом и снагом, није нимало случајна.

Као религиозно окупљање, утакмица не спаја само велику групу локалних људи на видљиву гомилу, она их такође повезује са уобичајеним и снажним веровањем: не више са веровањем у божанство, него са веровањем у тим. Неки могу сматрати да је то слаба замена и у смислу групне филозофије. За младе ентузијасте, од којих многи у фабрикама и продавницама воде једноличан и понављајући живот за егзистенцију, утакмица је „акутни“ тренутак у „хроничној“ недељи. За њих је то врхунац искуства, дајући им јединствену прилику да прикажу, са бојама и грбовима, повицима и клицањем, њихово присуство у заједници и њихову заједничку веру у заједнички циљ. Чињеница да овај циљ који није ништа више до успех њиховог локалног тима, уместо неке више, грандиозније потере за остваривањем политичких или верских идеала, ни на који начин не одузима утисак поводом његовог психолошког значаја.

Са масовном културом проширена је једна митологија обожавања звезда, световних богова, филмских и телевизијских звезда, певача, спортиста итд. Најживописнији пример су навијачи спортских (углавном фудбалских) клубова, који некритички и до граница фанатизма обожавају звезде својих тимова и (не)заслужено их уздижу до неслућених висина. Идентификација је максимална. Преувеличавају се спортска збивања, клубови и њихови симболи. Све ово наликује и има озбиљне елементе религиозности, јер представља функционални елемент класичне религиозности, сурогат религије баш као што би се и за навијање, због пасивности на којој се

темељи, могло рећи да је сурогат спорта. Ова врста световне религије или, како неки истраживачи кажу, квази религиозности, сусреће се на многим подручјима друштвеног живота.

Спорт нема никакво небо које би било у функцији оспоравања „овоземаљске долине“ суза, нити укључује било какву утеху. Он само „идеализује борбу за одржање“, те чини да се постојећи поредак показује као непромењив.

Ма колико будио оно најживотније у човеку, ма колико био средство и сврха којом се лучи најплеменитије, најсврховитије и најбоље људско, спорт савременог доба лута од најсветлијих тренутака победничког славља, узорног прегалаштва и оправдане славе спортских хероја и институција које испуњавају срца милиона спортиста и гледалаца, до најмрачнијих кутака људске свести испуњене трагедијама, удесима, скандалима, а неретко и несрећним друговањем са окултним и оностраним. Парадоксално, или по законима психолошких динамизама, таква, тамнија страна спорта, ефикасно комуницира са урођеним двојством у човјеку, тако да глобални спорт и посредством једне такве, негативне пропаганде, никада не губи на популарности.

Спорт само „идеализује борбу за одржање“, те чини да се постојећи поредак показује као непромењив. Другим речима, док ритуал и религија говоре о небу и рају као о оностраној збиљи која допуњује, заокружује и даје најдубљи смисао земаљском свету и животу, спорт само овековечује садашњост у њеној савременој капиталистичкој артикулацији.

Број поглавља: 5 / страница: 208 / референци: 63

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У уводном делу, дат је преглед досадашњих истраживања у области спорта као световне религије, ритуала и ритуалних образаца понашања, предмет и циљ рада, те су постављене полазне хипотезе и размотрене коришћене научне методе.

У првом поглављу приказан је појам световне религије, ритуала као свакодневне праксе, спорта као световне религије и „новог божанства“, спорта као светковине и празника, те спорта у својству стварања и рушења идола. Световна религија, снажније институционално утемељена, заузела је подручје псеудомитова, потхрањујући својим механизмима илузију да се заправо ради о јединим могућим митовима овога времена. За готово све навијаче одређеног клуба или репрезентације, спорт, као и сами спортисти често имају улогу једине и недодирљиве, али и изузетно опипљиве религије.

Друго поглавље описује појам спортског спектакла и његову сврху и намену као „модерну врсту ходочашћа“, као и његову медијску презентацију. Као и друге јавне приредбе које привлаче бројну публику, спортски догађај је признат пут за ослобађање од напетости. Присуство спортске публике, најсликовитије можемо објаснити као ритуал за одстрањивање сталне напетости појединца, која сваким даном постаје све већа.

У трећем поглављу разматран је спортски ритуал као образац драматизације, те ритуали у спортским такмичењима и ритуали других актера у спорту. Такође је разматрана и улога спорта као обрасца дисциплине и девијантности, те социјалне манипулације и оружја капитализма. Оно што је заједничко спорту и ритуалима, почива на погрешном разумевању, које изједначаје култно понашање са ритуалом као таквим. Такво поистовећивање је крајње површни и пре свега погрешно, јер би то значило да свака масовна приредба (нпр. фудбалска утакмица) може интерпретирати као својеврсни ритуал и религија за себе.

У четвртном поглављу је приказана специфичност навијачких ритуала, тј. „навијачких племена“, насиље и ритуални облици понашања, те насиље навијача као екстремна ритуална драматизација. Публика је подвргнута извесном реду и организацији које условљава сам чин у коме они желе да учествују, али је ипак њена основна карактеристика неструктурираност и неорганизованост у смислу функционалне или статусне структуре.

У петом поглављу су истакнути неки могући аспекти и сценарији у будућности и нестајању ритуала у спорту. Присуство спортске публике, најсликовитије можемо објаснити као ритуал за одстрањивање сталне напетости појединца, која сваким даном постаје све већа. За саме навијаче, овај ритуал представља идеалну прилику за ослобађање од напетости, где се толерише девијантно понашање или где се може изразити манифестовати понашање чије се одступање од норме иначе толерише само до одређеног степена.

У закључку се наводи допринос који докторска дисертација даје истраживању у разматраној области, објашњава да ли су полазне хипотезе потврђене или оповргнуте и разматра у ком правцу би требало да иду даља истраживања у области спорта као световне религије. Разматрањем појединих делова докторске дисертације самостално а и у склопу целине дисертације може се

позитивно вредновати како теоријски тако и експериментални дио дисертације што је посебно значајно за примену у истраживањима социолошких оквира спорта.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

- Латиновић Б. Религија у спорту. Часопис Центра за емпиријска истраживања религије (ЦЕИР): Нови Сад, 2010.
- Латиновић Б, Трамошљанин Б. Насиље у спорту с освртом на агресију омладине на спортским манифестацијама. Зборник радова са међународног научног скупа „Млади и насиље у Републици Српској – БиХ и обезбјеђење спортских догађаја“, Дефендологија центар за безбједоносна, социолошка и криминолошка истраживања: Бања Лука, 2011.
- Латиновић Б, Коковић Д. Социолошки приступ и научно посредовање у спорту. Научно-стручни часопис из области спортских и медицинско-рехабилитационих наука „СПОРТСКЕ НАУКЕ И ЗДРАВЉЕ“: Бања Лука, 2014.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Спорт и религија, на први поглед, делују нам као две потпуно неповезиве ствари, а колико су заправо слични доказују сакрални објекти на многобројним изложбама, које паралелно приказују верске иконе и култне предмете из света спорта.

Ритуали су у великој мери присутни у савременом спорту, па и сам спорт генерално може да се сматра једним низом ритуала данашњег времена. Спортско насиље је, такође, високо ритуализован пратећи елемент спортских збивања, са свим особинама и функцијама ритуала.

У овом раду је анализирано више истраживања понашања савремених фудбалских навијача. Очигледно је да они више не стављају у први план пружање подршке екипи коју симпатишу, већ су пре свега концентрисани на ритуално изражавање своје групне идентификације, чему посвећују знатан, често и највећи, део своје енергије.

Тај навијачки ритуал вероватно је више усмерен споља, односно према јавности, него многи други ритуали; може се претпоставити како тај ритуал без специфичних облика комуницирања с играчима, супарничким навијачким групама, другим деловима публике и јавношћу у целини не би ни постојао, барем не у садашњем облику.

Као и друге јавне приредбе које привлаче бројну публику, спортски догађај је признат пут за ослобађање од напетости. Најсликовитије га можемо објаснити као ритуал за одстрањивање сталне напетости појединца, која сваким даном постаје све већа. За саме навијаче, овај ритуал представља идеалну прилику за ослобађање од напетости, где се толерише девијантно понашање или где се може изразити манифестовати понашање чије се одступање од норме иначе толерише само до одређеног степена. За готово све навијаче одређеног клуба или репрезентације, спорт, као и сами спортисти често имају улогу једине и недодирљиве, али и изузетно опипљиве религије.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Спорт, као средство, од виталног је значаја за друштвени развој заједница, без обзира којег нивоа. Посебно у данашњем модерном друштву, када се спорт од игре и забаве заиста претворио у извориште бесмислености и упориште дигнитета људске егзистенције или, још више, у једини простор људске слободе.

Спорт данас уистину долази у само средиште људског живота, те тако постаје темељна вредност и преокупација у животу. Као врхунски спектакл и мегаломански погон, опасно прети да ће прогутати сваки други могући смисао живота.

Спорт данас више није циљ, већ средство које у највећој мери злоупотребљава потребу човека да се бави здраво-физичким активностима и претвара га у потрошни точкић мреже глобалног механизма спортског профита, робу на спортском тржишту – спортског роба. Модерни спорт, без обзира о којем је реч, већ више од педесет година се налази у тој мрежи света бизниса који је урушио у суноврат комплетан изворни систем вредности спорта и претворио га у драматичну деформацију и негацију – антиспорт.

Спорт редовно подсећа на грандиозне ритуале, а његова улога као главног актера општенародних весела је идеалан начин да се презентују и саопште потпуно другачије поруке од оних које плебисцитарно очекујемо. Спортске звезде су постале саставни елемент готово сваког дела земаљске кугле. Обични смртници у својим спортским идолима виде надри пројекције самих себе.

Спорт је и начин да се гледаоци идентификују не само са групом и екипом, већ са етничком заједницом или ширим глобалним друштвом. Зато је неопходно констатовати, да он може бити средство спајања и раздвајања народа, класа, слојева и раса. Ту треба подвући и јасно дефинисане моделе међу навијачима, које можемо класификовати на следећи начин: „модел психологије гомиле“, затим „модел световне религије“, „модел победе“, „модел омладинске поткултуре“, као и „модел прочишћења (катарзе)“.

Идеализовање спорта, као драматичног коментара живота, подразумева идеализовање владајућих односа и вредности – који су уобличени у спорту. То је оно што ритуал, драму и спорт све заједно „дегенерише“ у спектакл. Стога кандидат у раду закључује, како је спорт један од најважнијих културних и ритуалних феномена наше епохе.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

Докторска дисертација кандидата Бориса Латинковића под називом „Спорт као световна религија и ритуални образац понашања“ садржи све битне елементе, а посебно се може нагласити актуелност у сагледавању нових образаца понашања навијача на спортским стадионима, као и других друштвених актера у спорту. Дисертација је теоријски релевантна и представља анализу значајне проблематике.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Докторска дисертација је допринос науци јер представља оригиналну синтезу неких постојећих социолошких анализа спорта. У дисертацији је развијена и потврђена социолошка хипотеза о спорту као „религији без бога“, односно световној религији у оквиру које се исказују савремени ритуални друштвени и културни обрасци, посебно када је у питању навијање. Рад такође представља иновативну синтезу различитих методолошких приступа спорту, односно добру теоријско-методолошку анализу и оквир за будућа социолошка емпиријска истраживања спорта.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Нису уочени недостаци који би утицали на резултат истраживања.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

да се докторска дисертација кандидата Бориса Латинковића, под називом „Спорт као световна религија и ритуални образац понашања“ прихвати, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Милка Ољача

Проф. др Зорица Кубурић

Проф. др Драган Коковић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.